

Bellicum diplomaticum IV Thorunense. Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań, red. W. Chorążyczewski, J. Tandecki przy współpracy K. Kopińskiego, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2011, ss. 170

W 2011 roku w Toruniu odbyła się czwarta konferencja naukowa z cyklu *Bellicum diplomaticum*, zorganizowana pod hasłem „Dyplomatyka staropolska – stan obecny i perspektywy badań”. W omawianej publikacji przedstawiono wyniki tej konferencji. Referaty opublikowane w książce prezentują nie tylko stan badań z zakresu terminologii i metodyki badań dyplomatycznych, ale także przedstawiają wyniki badań dotyczących określonych działów tej nauki.

Publikację otwiera wstęp autorstwa Janusza Tandeckiego, który omówił historię spotkań archiwistycznych w Lublinie i w Toruniu dotyczących dyplomatyki, a także pierwotne zamierzenia zorganizowanej konferencji, której celem było m.in. podsumowanie prac nad nowym podręcznikiem do dyplomatyki przygotowywanym pod patronatem Instytutu Historii PAN. Autor pierwszego referatu, Janusz Dobosz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza omówił stan badań nad falsyfikatami średnio-wiecznymi. Zagadnienia poruszane w tej publikacji dotyczą istoty nauki o dokumencie, jego powstaniu i funkcjonowaniu, także tym pozaprawnym. Nawiązuje do niego artykuł Aleksandry Jaworskiej z UMCS, która przedstawiła nowe kierunki badań nad dyplomatyką oraz omówiła problemy badań nad dokumentami iluminowanymi w Polsce z XV–XVIII wieku. Cztery kolejne teksty poruszają problematykę kancelarii monarszych, a dokładnie ich drogi rozwojowe, organizację, personel, przechowywane akta oraz stan wiedzy badanych instytucji.

Inną tematykę podjął w swoim artykule Henryk Palkij z Uniwersytetu Jagiellońskiego – uwagę poświęcił kancelarii koronnej Jana Szembeka, co jest zapowiedzią rozprawy wieńczącej badania autora nad kancelariami doby saskiej.

Kolejny blok tematyczny stanowią studia dotyczące instytucji centralnych, gdzie zaprezentowane zostały m.in. problemy badań nad kancelarią litewską za panowania Zygmunta Starego oraz potrzeby objęcia inwentarzami ksiąg grodzkich. Ivana Ebelová przedstawiła natomiast m.in. stan i perspektywy badawcze dyplomatyki czeskiej, co pozwala na porównanie aktualnych problemów archiwistyki Polski i Czech.

Następny artykuł autorstwa Krzysztofa Syty podsumowuje stan wiedzy nad kancelarią magnacką w XVIII wieku. Ważne postulaty badawcze zawierają również teksty Wiesławy Kwiatkowskiej z UMK i Roberta Jopa z UMCS, którzy zajęli się odpowiednio księgami wpisów i metrykami Kościoła rzymskokatolickiego, z wyraźnym naciskiem na epokę przedrozbiorową. Marek Konstankiewicz z UMCS jest autorem

ostatniego tekstu w publikacji pokonferencyjnej. Autor skupił się na uwagach i potrzebach dydaktycznych w zakresie dyplomatyki polskiej XX wieku, a co za tym idzie, położył nacisk na kształcenie umiejętności krytyki źródeł historycznych. Omawiana książka kończy się podsumowaniem obrad *Belliculum diplomaticum IV Thorunense* autorstwa Waldemara Chorążyczewskiego, który przewiduje pomyślną przyszłość dla tego rodzaju spotkań archiwalnych. Licznie podjęte problemy mogą stanowić asumpt do szerokich konfrontacji myśli dyplomatycznej w całym jej wachlarzu problemowym i epokowym.

Mikołaj Tomaszewski (Toruń)

Unia Lubelska z 1569 roku. Z tradycji unifikacyjnych i Rzeczypospolitej, red. T. Kempa i K. Mikulski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, ss. 238

Dziewiętnaście artykułów składających się na omawiany tom to rezultat konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tematyka unii lubelskiej z 1569 roku została przez uczestników konferencji potraktowana bardzo szeroko. W publikacji znajdziemy, między innymi, artykuły poświęcone Prusom Książęcym, procesom integracyjnym Korony i Litwy oraz wojnom toczonym na obrzeżach Rzeczypospolitej. Zamieszczone w książce publikacje pozwalają przyrzeć się unii lubelskiej i jej znaczeniu w dziejach Polski, Litwy, Ukrainy, a także Białorusi z perspektywy ponad 440 lat.

Publikację otwiera wstęp autorstwa Krzysztofa Mikulskiego, który pokrótce przedstawił integrację terytorialną Polski od czasów średniowiecza do XVI wieku oraz towarzyszące temu procesowi przemiany ustrojowe. We wstępie zwrócono również uwagę na to, jak ważnym i „unikatowym” wydarzeniem był związek polityczny Polski i Litwy na mapie ówczesnej Europy Środkowo-Wschodniej.

Właściwą część pracy rozpoczyna studium Mariusza Markiewicza *Unia polsko-litewska na tle innych unii europejskich*. Autor podkreślił wyjątkowość tego wydarzenia, za porównywalne w Europie uznając tylko układy zawarte pomiędzy Węgrami i Chorwacją oraz Anglią i Szkocją. Ważny głos w badaniach nad stosunkami